

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Джангіров Олександр Геннадійович 1997 року народження, громадянин Україна, освіта вища: закінчив у 2021 році Полтавський державний аграрний університет та здобув ступень магістра за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування», виконав акредитовану освітньо-наукову програму Економіка, аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування з 2021 року до цього часу.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Полтавського державного аграрного університету від 27 травня 2025 року № 196 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради	Вікторія МЕДВІДЬ , доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавського державного аграрного університету
Рецензентів	Олексій ТОМІЛН , доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету Микола ЗОСЬ-КІОР , доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту імені І.А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету
Офіційних опонентів	Наталія ВДОВЕНКО , доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри глобальної економіки Національного університету біоресурсів і природокористування Ірина КОШКАЛДА , доктор економічних наук, професор, професор, завідувач кафедри управління земельними ресурсами, геодезії та кадастру Державного біотехнологічного університету

на засіданні «31» липня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки Джангірову Олександру Геннадійовичу на підставі публічного захисту дисертації «Інвестиційне забезпечення аграрного сектору економіки в умовах кластерної організації господарювання» за спеціальністю 051 Економіка.

Дисертацію виконано у Полтавському державному аграрному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Полтава.

Науковий керівник: Аранчій Валентина Іванівна, кандидат економічних наук, професор Полтавського державного аграрного університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація написана українською мовою. Дисертація складається із анотації, вступу, трьох розділів основної частини, висновків, переліку використаних джерел з 151 найменування, додатків. Основна частина рукопису включає 32 таблиці і 40 рисунків. Повний обсяг дисертації становить 174 сторінки, з них основна частина займає 152 сторінки.

Дисертація відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами і доповненнями).

Здобувач має 6 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 одноосібні статті у фахових наукових виданнях України, 2 тези доповідей на наукових конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті в наукових фахових виданнях України, а також у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз:

1. Джангіров О.Г. Сутність та особливості інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору України. *Всеукраїнський науковий журнал «Актуальні проблеми інноваційної економіки та права»*. 2024. № 6. С. 88-92. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-6-18>

2. Джангіров О.Г. Організаційно-економічні механізми стимулювання інвестиційної діяльності в аграрних кластерах. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 11. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15093477>.

3. Джангіров О.Г. Інституційні та функціональні аспекти кластеризації в інвестиційному забезпеченні аграрного сектора. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т.9. № 4 DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-4-67>

4. Джангіров О.Г. Теоретико-методологічні аспекти інвестиційного забезпечення розвитку кластерних утворень в аграрному секторі. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2025 рік. Том 10. № 1. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-1-67>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Джангіров О.Г., Будніков О.А. Проблеми формування інвестиційного клімату аграрних підприємств України. Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: Матеріали VI Всеукр. наук.-практич. конф. Ч. 2. м. Полтава, 30 – 31 березня 2023 р. Полтава, 2023. С. 77-79.

2. Джангіров О.Г., Дуднік М.І., Крамаренко А.О. Структура посівної площі зернових та зернобобових: інвестування в її розвиток. Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених: Матеріали I Всеукр. наук.-практич. конф. м. Полтава, 26 – 27 квітня 2023 р. Полтава, 2023. С. 96-98.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Вдовенко Наталія Михайлівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри глобальної економіки Національного університету біоресурсів і природокористування.

1. У першому розділі дисертаційної роботи автором обґрунтовано, що сучасна парадигма інвестування має ґрунтуватися на принципах сталого розвитку, передбачаючи інтеграцію показників соціальної та екологічної ефективності до традиційних фінансових метрик (стор. 19-31). Проте, на нашу думку, в роботі не представлено достатньо конкретних механізмів, інструментів або методичних підходів для практичного впровадження цієї інтеграції в контексті інвестиційного забезпечення аграрних кластерів. Було б доцільно деталізувати, яким чином запропонована "системна парадигма інтерпретації інвестиційного забезпечення" (рис. 1.4. стор. 30) може враховувати ці аспекти на етапах оцінки та реалізації інвестиційних проєктів.

2. У п.п. 1.2. дисертаційної роботи автор систематизує особливості аграрних кластерів, такі як залежність від природно-кліматичних умов та поєднання виробничих і соціальних функцій (стор. 46). Однак, незважаючи на зазначення цих особливостей, в роботі бракує більш глибокого аналізу того, як саме ці регіональні та специфічні кластерні особливості впливають на вибір інвестиційних інструментів, ризики та часовий горизонт інвестиційних проєктів у різних типах аграрних кластерів. Деталізація цього аспекту могла б значно підвищити практичну цінність досліджень для державної (регіональної) політики.

3. У другому розділі дисертаційної роботи (стор. 80-83) зазначено, що частка аграрного сектору у ВВП України має тенденцію до зниження, тоді як аграрний сектор залишається критично важливим для експортного потенціалу. Водночас, дослідження виявило нестабільність динамічних показників обсягу капітальних інвестицій та зниження інтенсивності інвестування. Було б доцільно глибше проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки між цими тенденціями та тим, як вони впливають на можливості та стратегії інвестиційного забезпечення кластерних утворень.

4. У третьому розділі (стор. 113-147) обґрунтовано важливість оцінки зрілості кластерної політики та визначено ключові фактори, що на неї впливають. Проте, на нашу думку, доцільно було б виокремити кількісні критерії або індикатори для оцінки цієї зрілості, а також адаптованої вітчизняної методології для їх вимірювання.

Кошкалда Ірина Віталіївна, доктор економічних наук, професор, професор, завідувач кафедри управління земельними ресурсами, геодезії та кадастру Державного біотехнологічного університету.

1. У дисертаційній роботі представлено ґрунтовний аналіз сутності та складових інвестиційного забезпечення аграрного сектору. Проте, варто було б розширити теоретичне дослідження визначенням цього поняття в контексті інституційних та регуляторних факторів, що впливають на формування інвестиційної привабливості та ефективності залучення капіталу в умовах кластерної організації. Зокрема, детальніший розгляд впливу чинної державної політики, законодавчих обмежень та стимулів, а також рівня довіри до інституцій міг би поглибити розуміння механізмів формування інвестиційних потоків.

2. Робота містить детальний аналіз інвестиційного забезпечення в галузевому розрізі. Проте, варто було б приділити більше уваги впливу регіонального (територіального) чинника на ефективність інвестиційних стратегій в умовах кластерної організації. Унікальні природно-економічні, інфраструктурні, інституційні та соціальні умови різних регіонів (територій) можуть значно впливати на інвестиційний клімат та можливості реалізації кластерних проєктів, що потребує глибшого дослідження та диференційованих підходів до залучення інвестицій.

3. Дисертаційна робота містить практичні рекомендації щодо інвестиційного забезпечення аграрних кластерів. Однак, було б доцільно деталізувати механізми адаптації цих рекомендацій до різних масштабів бізнесу та типів господарювання в аграрному секторі. Зокрема, для великих агрохолдингів, малих та середніх фермерських господарств, а також локальних кооперативів можуть знадобитися різні підходи до впровадження стратегій інвестиційного забезпечення, що потребує додаткового обґрунтування та диференціації пропонованих інструментів.

4. У роботі розглядається важливість принципів сталого розвитку в інвестиційному процесі. Проте, варто було б більш детально проаналізувати, наскільки екологічна відповідальність, соціальна справедливість та належне корпоративне управління є визначальними факторами в інвестиційному виборі та залученні капіталу в аграрні кластери. Порівняльний аналіз з іншими галузями економіки або міжнародним досвідом дозволив би глибше оцінити вплив цих чинників на поведінку потенційних інвесторів.

Томілін Олексій Олександрович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету.

1. У першому розділі дисертаційної роботи, автор справедливо підкреслює соціально-економічну вагомість аграрного сектора як ключової детермінанти державної та регіональної політики залучення інвестицій. Проте, для підвищення глибини та комплексності дослідження, було б доцільно розширити теоретико-методичні підходи до визначення цих детермінант. Зокрема, у роботі не в повній мірі розкрито, як саме інтегруються та аналізуються такі критично важливі

фактори, як інституційне середовище, рівень корупції та стабільність правової системи. В умовах України, ці елементи відіграють надзвичайно значну роль у формуванні інвестиційної привабливості будь-якого сектора, включно з аграрним, і їх детальний розгляд значно посилив би обґрунтованість висновків.

2. У другому розділі, на підставі проведення економічної діагностики аграрного сектору економіки, автор відзначає тенденцію до поступової консолідації аграрного виробництва, що корелює зі зменшенням кількості особистих селянських господарств. Утім, виникає наукова дискусія щодо довгострокових соціально-економічних наслідків цього процесу, зокрема потенційного погіршення умов життя в сільській місцевості, втрати традиційних знань і навичок, а також зниження продовольчої самозабезпеченості населення, особливо в умовах кризових явищ. Дослідження набуло б більшого теоретико-методичного поглиблення за рахунок глибшого аналізу потенційних ризиків монополізації та розробки можливих заходів державної підтримки задля збереження балансу між великими та дрібними виробниками.

3. У роботі автор, на підставі проведеного дослідження, обґрунтовує, що сільськогосподарські підприємства спеціалізуються на зернових та технічних культурах, тоді як господарства населення мають більш диверсифіковану структуру посівних площ. Це викликає наукову дискусію щодо оптимальності такої спеціалізації для стійкості аграрного сектора в цілому. Існує потенційний ризик для продовольчої безпеки країни у випадку несприятливої кон'юнктури цін на зернові або кліматичних змін, що можуть вплинути на монокультурні посіви. Тому розроблення можливих заходів державної політики, які стимулюватимуть диверсифікацію виробництва на рівні підприємств та підвищуватимуть їх стійкість до зовнішніх шоків, сприяло більш комплексному забезпеченню продовольчої безпеки та економічної стабільності аграрного сектора.

4. У роботі слушно наголошується на зростанні собівартості виробництва та порушенні логістичних ланцюгів як ключових чинниках, що спричинили збитки в аграрному секторі. Однак, для посилення дослідження було б доцільно глибше розкрити вплив цих операційних проблем на довгострокові інвестиційні рішення. Зокрема, відсутність у дисертаційному дослідженні детального аналізу механізмів адаптації підприємств до нових логістичних реалій та стратегій зниження собівартості є дискусійним моментом. Доповнення дослідження обґрунтуванням таких механізмів могло б значно посилити аргументацію щодо можливостей підвищення інвестиційного інтересу в аграрний сектор попри існуючі виклики.

Зось-Кіор Микола Валерійович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту імені І.А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету.

1. У р. 2 "Економічна діагностика інвестиційного забезпечення аграрного сектору економіки" автором досліджено стан функціонування та економічної результативності аграрного сектору економіки, а також його інвестиційне забезпечення. Однак варто було б розширити аналіз взаємозв'язків між обсягом

та структурою інвестиційного забезпечення та фактичною ефективністю функціонування аграрних кластерів. Зокрема, це поглибило б наукове дослідження з позиції того, як саме певні види інвестицій (наприклад, у інновації, інфраструктуру або навчання) корелюють з підвищенням конкурентоспроможності та рентабельності кластерних утворень.

2. У науковому дослідженні зроблено акцент на інвестиційному забезпеченні аграрного сектору, проте варто було б більш детально розглянути механізми впливу державної політики на розвиток інвестиційного забезпечення аграрних кластерів, особливо в контексті європейської інтеграції та доступу до міжнародних ринків капіталу. Зокрема, було б доцільно проаналізувати ефективність існуючих державних програм підтримки інвестицій у аграрний сектор, їх адаптацію до потреб кластерів, а також пропозиції щодо вдосконалення податкової та регуляторної політики для стимулювання інвестицій у кластерні утворення.

3. Важливим аспектом інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору є ефективність логістичних стратегій та відповідної інфраструктури, особливо в умовах кластерної організації. Варто зазначити, що у дисертаційній роботі цей компонент висвітлено лише частково, і повністю відсутній аналіз моделей інвестиційної оптимізації в логістичну інфраструктуру для аграрних кластерів. Зокрема, бракує глибокого дослідження впливу інвестицій у складські приміщення, транспортну мережу та центри переробки на загальну інвестиційну привабливість кластера та його конкурентоспроможність. Розширення цього аспекту могло б значно посилити практичну цінність роботи.

4. Аналізуючи напрями удосконалення механізмів інвестиційного забезпечення кластерних утворень в аграрному секторі (р. 3), автор розглядає існуючі підходи. Проте, мало уваги приділено потенціалу та механізмам залучення нетрадиційних джерел фінансової підтримки для аграрних кластерів, таких як спеціалізовані фонди розвитку кластерів, механізми краудфандингу, "зелені" облігації або фінансування від міжнародних фінансових інституцій, що є особливо актуальним у контексті сучасних процесів в економіці України.

Медвідь Вікторія Юріївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин.

Зауважень немає. Роботу оцінено позитивно.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Джангірову Олександрю Геннадійовичу

ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 051 Економіка

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Вікторія МЕДВІДЬ